

SISZÁN TŰL

ELŐFIZETÉSI ÁRAK

A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre ..... 16 kor.
Negyedévre ..... 4 ..
Helyben házhoz hordva:
Egész évre ..... 20 kor.
Negyedévre ..... 5 ..
Vidékre postán szállítva:
Egész évre ..... 24 kor.
Negyedévre ..... 6 ..
Egyes szám ára 8 fillér

Politikai
napilap

Megjelenik minden nap, ahétfő és
ünnepek utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 5.

A szerkesztőség kéziratok vissza-
adására vagy megőrzésére nem
vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadó-
hivatalhoz intézendők

XVIII. évfolyam 231. szám.

Nagy-Várad.

Péntek, 1912. október 11.

Válságos idők.

Magyarország legfőbb jövedelmi forrása, gazdasági jólétének alapja: a termőföld, nagyon sok keserű csalódásnak volt az idén okozója. Most a már megkezdett s itt ott be is fejezett szüretekről hallunk rossz híreket. A szálló nem tudott beérni, a bor minősége tehát mindenhol rossz lesz, ezenkívül nagyon is kevés. A legkeserűbb csalódás éri léptenyomon a szőlősgazdákat. Egyes vidékeken előfordult az is, hogy aki 10 hektoliter mustra számított, annak lett összesen kettő. Mit ér ilyenkor az, ha a mustnak meglehetősen magas az ára, hiszen ilyen csekély terméshozam mellett alig került ki a termelési költség. Baj van ezenkívül a kukoricaföldeken is, sok helyütt kénytelenek éretlen állapotban letörni a kukoricát, amely már is pusztulni kezdett. A kukoricaszár, amely néhány év óta közhasználatu takarmány lett, a legtöbb helyen el fog pusztulni. Sarjura is igen kevés kilátás van, mert a folytonos esős időben lehetetlen a réteket kaszálni s a fűvet megszáritani.

Ha mindezekhez az előző igen sok bajt hozzávesszük, kitűnik, hogy az idei gazdasági esztendő mérlege semmi esetre sem lesz kedvező. A mezőgazdáknak tehát, akik ebben az országban a közterhek legnagyobb részét viselik, korántsem lesz rózsás a helyzetük. A pénzügynek hónapok óta tartó ziláltsága amúgy is lehetetlenné tette a gazdasági élet fejlődését, megakadályozott minden olyan beruházást, amely szaporította volna a gazda jövedelmét. A kora tavaszi és az őszi árvizek, a ciklon pusztítása s egyéb más veszedelem, ami erre az országra hárult az idén, tulnyomó részben szintén csak a gazda kárát jelentette.

Nem volna azonban a veszedelem még sem oly nagy, ha az ország legalább politikai nyugalmat élvezhetne, ha a politika nem kötné le az emberek figyelmét, nem rabolná el igen sok idejét s a gazda

összes képességeit tömöríthetné a fenyegető bajok ellensúlyozására. Így azonban féltő, hogy a nehéz gazdasági viszonyoknak sokkal súlyosabb következményei lesznek, a mezőgazdaság ezeket a bajokat jóval inkább megfogja sinyleni, mint ahogy azt előre elképzelni is lehetne.

A napokban ugyanis egy minden eddiginél jóval nagyobb veszedelem akadt az utunkba: a Balkán háborúnak immár alig elkerülhető réme, a mely bennünket minden európai államnál közvetlenebbül érdekel, mert hiszen ha Európa nem is avatkozik bele a balkán népek esete-patéjába, rendet csinálni végül a mi hadseregünknek kell. Csak-hogy igen nagy kérdés ám, vajjon Európa megfogja-e őrizni semleges-ségét sok ideig.

Könnyen előfordulhat ugyanis az, hogy majd annak idején a magyar-osztrák hadseregek kelleténél nagyobb rendet fognak a Balkánon teremteni, a mit megirigyelnek a többi nagyhatalmak s egyszeribe ők is szerepet kérnek a rendesinálánál s ennek a vége aztán olyan összeveszés lehet, ami lángba borítja egész Európát.

A jövőt nem sejtí senki előre. Csak az az egy bizonyos, hogy a legkisebb részleges mozgósításból, a legkisebb esete-patéból a legnagyobb kára a magyar mezőgazdaságnak lesz, mert a mi földmivelő népünket szőlítják legelső sorban fegyver alá s már az is nagy baj, ha a földmivelésre hivatott munkáskéz a mezei munkák helyett kaszárnafolyosót kénytelen surolni.

Ily körülmények között vajjon mi legyen a teendőnk? Hol keressünk a nehéz helyzetben vigasztalást? A tornyosuló felhők közepette csak az az egy tény áll világosan előttünk, hogy csüggednünk még az esetleges súlyosabb viszonyok között sem szabad. Legkevésbé szabad azonban hányavetieknek és könnyelműeknek lenni. A háboruskodó katona legfőbb ereje a bá-

torság és a takarékoság. A magyar gazdáknak főleg ez utóbbira lesz igen nagy szükségük, óvakodniok kell minden fölösleges kiadástól, el kell kerülniök minden felesleges beruházást.

Ha csak pusztán a magunk személyéről volna szó, kisebb volna a baj, azt kell azonban meggondolni, hogy minden magában bizó ember háta megett ott van a ház népe is, ott vannak a hozzátartozói, akikről a legnehezebb viszonyok között is gondoskodnia kell.

A legjobb tanács, amit adhat minden ember magának, az, hogy tartsa szárazon a puskaporát, gondoljon az esetleges még rosszabb jövőre.

Ami veszedelem már megtörtént, azt visszacsinálni nem lehet. A mostoha gazdasági esztendőből jót teremteni még könnyebb viszonyok között sem lehet, hiányoznak az anyagi eszközök. Takarékoskodjunk tehát azzal a kevés anyagi eszközzel, ami még rendelkezésünkre áll, huzzuk össze magunkat, előbb vagy utóbb jobbra kell fordulniok a viszonyoknak.

A magyar állam vagyona és adóssága. A képviselőház elé terjesztett 1911. évi zárszámadások szerint a magyar állam adósságai az 1911. év végén 5.406.957.644 K-ra rugtak.

Az összes passzívák 6.390.863.682 K-t tesznek, amellyel szemben 8.855.385.897 K aktívák állanak úgy, hogy a magyar állam tiszta vagyona 2.464.522.214 K. Megjegyezzük még, hogy 1911. év végén a pénztári készletek 224 millió K-ra rugtak. A folyó év folyamán ezek a készletek azonban erősen megesappantak, aminek az az oka, hogy az államkölesont a rossz pénzügyviszonyok miatt nem lehetett felvenni.

Rendelet a leánykereskedés ellen. A hivatalos lap tegnapi száma közli a miniszterelnök rendeletét a leánykereskedés elnyomása végett létrejött nemzetközi megállapodásról. Ezt a megállapodást 1905-ben Ausztria-Magyarország elfogadta s a most kiadott miniszterelnöki rendelet értelmében ez idő szerint is érvényben van.

A BALKÁNI HÁBORU.

Az ágyuk dörögnek már; vér is áztatja a Balkán földjét. A montenegróiak haladnak tovább a maguk útján, nem azért, hogy maguk maradjanak, hanem, hogy utánuk rohanjon az egész őrjöngésbe esett Balkán.

A világ pedig egyelőre csak nézi a véres és rettenetes színjátékot. De csak nézi és egyre csak nézi. Érteni nem tudja, amint hogy az egész diplomáciai helyzet a legsűrűbb titokban van beburkolva. Ami történik az szemmel látható, ami történni fog, az kiszámíthatatlan és az összefüggést nem lehet megtalálni sehol.

És ugylátszik, az összefüggés szálai kisklottak valahogy a diplomácia kezéből is.

Aki itt összefüggést lát, az éleslátású is, nem is. Csak egyet lehet tisztán látni: hogy a háboru furái száguldanak már és senki sem tudhatja, hol fognak megállapodni.

A balkáni dolgokról tudósításaink a következők:

Csata Beraránál.

Konstantinápoly, okt. 10.

A hadügyminisztérium jelentése szerint Berána körül még mindig folyik a harc. Albán önkéntesek, nizámok, redifek és népfölkelők érkeztek Berána elé, amelyet a montenegróiak még körül zárnak. Riza tábornok jelenti, hogy a török csapatoknak sikerült a montenegróiakat montenegrói területre visszakergetni.

Az első ágyulövés.

London, okt. 10.

A podgoricai hareról a következőket jelentik: A montenegrói király legifjabbik fia, Péter herceg tegnap reggel nyolc órakor az első ágyulövést tette a török hadállásra. A főhadiszálláson a zenekar a montenegrói himnuszot játszotta. Husz pere mulva a montenegrói tüzéség kikergette a törököket a laninica hegyen elfoglalt hadállásukból s erre a montenegróiak ágyuk oltalma alatt lassan előrenyomultak a nagyon megerősített Decsics hegy ellen, amely a Skutariba vezető utat dominálja. Délután két órakor a Skutari-tó partján török csapatok szállottak ki. A montenegrói határ szomszédságában az egész vonalon harc fejlődött ki, mely késő estig nem ért véget.

Királyunk és a cár.

Pétervár, okt. 10.

Hir szerint a cár és Ferenc József király legközelebb találkozni fognak.

Törökország hangulata.

Konstantinápoly, okt. 10.

A háboru kitörése, nem beszélve a montenegrói határon végbement eseményekről, a legközelebbi órákban várható, mert Törökország el van tökéltve, hogy Szerbia vagy Bulgária részéről minden határ átlépést kázus bellinek fog tekinteni. A török csapatoknak Albániában és Montenegróban elért sikereiről szóló hírek itt óriási örömet keltek.

Szerbia is hadba indul.

Belgrád, okt. 10.

Az ójjei miniszteri tanácskozás

folyamán az osztrák és magyar és az orosz követ újra előterjesztéseket tettek a szerb kormánynak, a mire Pasic miniszterelnök kijelentette, hogy a leszerelés lehetetlen és hogy a szerb kormány nézete szerint a háboru már a legközelebbi napokban ki fog törni. A miniszteri tanács elhatározta, hogy a török követnek elküldi utlevelét és hogy Bulgáriával egyetértve minden további formáság nélkül megkezdik a háborút.

Konstantinápoly, okt. 10.

A montenegróiak még Beraránban vannak és a harc még folyik. A külügyminiszter kijelentette, hogy a montenegróiak Beránát még a hadüzenet előtt támadták meg s ez volt az oka annak, hogy a török csapatok a határt át nem lépték.

A szultán imádkozik.

Konstantinápoly, okt. 10.

A szultán miként a tripoliszi háboru előtt, tegnap is elment Stambulba, hogy a próféta köpenye előtt imádkozzék.

Bulgária készen áll.

Szófia, okt. 10.

A mozgósítás befejeződött s minden pillanatban várják a fővezérkarnak a főhadiszállásra való elindulását. Ma öt orosz aviatikus érkezett ide.

Az orosz udvar kedvetlen.

Pétervár, okt. 10.

Az orosz udvar nagyon el van kedvetlenedve a Balkán államok ellen. Különösen a cár nagyon haragszik a montenegrói események miatt s kijelentette, hogy Nikita királytól meg fogja vonni az apanázst. Az orosz kormány az osztrák és magyar külügyi hivataltól azt a határozott ígéretet kapta, hogy a háboruban mindaddig, a míg a szerbek a szandzsákhhoz nem nyulnak, a háboruban a legszigorubb semlegességet fogja tanusítani. Ezután történt, hogy a belgrádi kormány megígérte Oroszországnak, hogy hadműveleteit a szandzsákra nem fogja kiterjeszteni.

Róma, okt. 10.

Bizov bolgár követ egy ujságírónak azt mondta, hogy Montenegro hadüzenete életének legszebb napja volt. A Balkán államok háboruja most már elkerülhetetlen és a törököknek Európából való kikergetésével fog végződni. Szeretnék látni, folytatta a követ, vajjon az európai nagyhatalmak merik-e majd a Hágia Szófiát mecsetté átváltoztatni.

Görögország.

London, okt. 10.

A Daily Chronicle-nak jelentik Konstantinápolyból: A görög jegyzék, amely a diplomáciai viszony megszakítását jelenti, már készen van a görög követségen, de a követ még nem kapta meg az utasítást, hogy a portának átadja. Az átadás legkésőbb pénteken fog megtörténni, úgy hogy a görög követ a román gőzessel még elutazhatik Konstanzába. Azt hiszik a görögök be fognak törni Epiruszba, de a janini albánok kijelentették, hogy a török csapatok segítségével nélkül vissza fogják őket verni.

Athén, okt. 10.

Venizelosz miniszterelnök a korintusi csatornáig eléje utazott a királynak, hogy a helyzetről jelentést tegyen neki. Az athéni pályaudvar előtt s később a királyi palota előtt óriási néptömeg üdvözölte a királyt, aki az erkélyről mondott köszönetet s azt a reményét fejezte ki, hogy a nép az események kifejlődését nyugodt vérrel fogja nézni s készségesen fogja teljesíteni a haza iránt való kötelességét. György király azt mondta, hogy teljesen bizik a kormányban, amely már eddig is hazafiasságának és gondoskodásának annyi bizonyosságát adta.

A montenegróiak gyujtogatnak

Kattaró, okt. 10.

A Bojama öböltől északra lévő falvak lángban vannak. A lakók Skutariba menekülnek. Szamriszba megsebesült parasztok érkeznek, akik elbeszélik, hogy a montenegróiak sok asszonyt és gyermeket meggyilkoltak. A Skutari Lloyd gőzöst Bojánából Kattaróba menet a montenegróiak egy óra hosszaiig puskatüzeléssel üldözték. Skutariban tizenhétezer török katona és hétezer mohamedán albán van. A mirditák semlegesek, a malisszorok viselkedése kétséges. A törökök megerősítik a várost.

Megszorult követ.

Páris, okt. 10.

Az egyik Balkán államnak párisi követe tegnap a legnagyobb zavarban volt. Annyi pénzt adott ki táviratokra, hogy egyszerre azt látta, hogy a kasszája egészen üres. A követ a legutóbbi két hét alatt tizezer frank ára táviratot küldött el kormányának s a mikor tegnap egy nagyon fontos hirt akar táviratozni, nem tudott annyi pénzt előteremteni, hogy a táviratot elküldhette volna. A követ csak úgy tudott magán segíteni, hogy fölkereste Párisban elő honfitársait, akik kisebb-nagyobb összegekkel, de egyikük sem száz franknál többel kisegítették zavarából, úgy, hogy a követ legalább néhány napig újra vigan küldheti táviratait.

Az extrónörökös — montenegrói katona.

Belgrád, okt. 10.

György herceg extrónörökösnek megtiltották, hogy a szerb hadseregbe belépjen, mert beteg. A herceg erre megüzente apjának, Péter királynak, hogy ma Podgróciába szökik és a montenegróiak mellett fog harcolni, ha nem veszik fel a szerb hadseregbe.

Az első vereség hire.

Cettinje, okt. 10.

Az első vereség hire egész Montenegróban nagy lehangoltságot keltett.

Véres ütközet.

Konstantinápoly, október 10.

Korzakol és Kelova községek közelében véres összeütközés volt a törökök és montenegróiak között, amely a törökök győzelmével végződött. Sok halott és sebesült maradt a csataterén.

A király a háboruról.

Bécs, október 10.

A Neu Freie Presse ma reggeli száma írja a következőket:

A király az elmúlt napokban két előkelő pénzügyi kapacitást fogadott. Az audiencia

közben a király utalt a mostani mozgalmas időkire, mire a két ur azt a reményét fejezte ki, hogy az uralkodó bölcsességének sikerülni fog fentartani a békét.

Ófelsége így válaszolt:

— Ich allein kann es nicht machen. (Egy magam nem vagyok rá képes.)

A király ezután tájékoztatta magát a pénzüc helyzetéről és különösen a bécsi intézetek állapotáról.

A novibazári szandsák.

Bécs, okt. 10.

Egy ellenőrizhetetlen belgrádi hír szerint a szerb vezérkarnak az a terve, hogy Risztovac felé erős csapatokat küld, amelyeknek az lesz a feladatuk, hogy előrenyomuljanak a szandsák s nevezetesen Nova Varos és Jenica felé. A szerb bandák állítólag már át akarták lépni a novibazári szandsák határait, de az erős határőrség visszatartotta a hordákat.

A balkán államok egyetértése

Páris, okt. 10.

A Temps a balkán államok antantjáról a következőket jelenti:

Az antant pozitív és írott, miként egyébiránt már Sztanov itteni bolgár követ is kijelentette. Nincsen négyes antant, hanem csak három kettős antant, tudniillik Bulgária—Szerbiával, Bulgária—Görögországgal és Bulgária—Montenegróval. Az antant pozitív tárgya az együttes mozgósítás a végből, hogy Macedónia számára reformokat eszközöljenek ki és kötelező együttes eljárás az ezután teendő intézkedéseknek a dolgában.

Szerb előnyomulás.

Berlin, október 10.

Egy itteni nagy bankház Belgrádból táviratot kapott, hogy a szerb csapatok gyors menetelésben sietnek a határ felé. A hadüzenet a legközelebbi órákban várható.

Magyarország és Ausztria készen áll.

Bécs, okt. 10.

Politikai körökből jelentik: A monarchia délkeleti határainak megoltalmazására már béke idején is megtörténtek a szükséges intézkedések. Ha azonban a háboru a délkeleti határhoz közeledik, akkor mindenesetre szaporítani fogják ezeket az óvatossági intézkedéseket.

Szerb követek Péter előtt.

Belgrád, okt. 10.

A szupolina követei ma megjelentek Péter király előtt és bemutatták a nagyhatalmak jegyzékét. Péter király beszédet intézett a követséghez. Beszédében igen harcias nyilatkozatokat tett a király.

Szerbia hadüzenete.

Belgrád, okt. 10.

Egy új lap a Balkán ma azt írta, hogy a szerb konstantinápolyi nagykövet utasítást kapott kormányától, hogy adja át a portán Szerbia hadüzenetét, ő maga pedig utazék el. Ez a hír megerősítésre szorul. Ugyancsak ez a lap közölte ma

azt, hogy két magyar újságíró ki tiltottak Szerbia területéről.

A balkáni követek nyilatkozata

Róma, okt. 10.

Bulgária követe ma nyilatkozott egy újságíró előtt. A követet ropant meglepte Montenegró hadüzenete s felfogása szerint Bulgária meg fogja várni a nagyhatalmak lépését s csak akkor fog határozni.

A közös minisztertanács.

A mai közös miniszteri tanácskozás eredményéről a N. W. Tagbl.-nak a következőket jelentik:

A közös miniszteri tanácskozás ma este véglegesen döntött az új katonai póthitelekéről. A hadvezetőség és a tengerészeti kormány követeléseit csak részben teljesítették, mert mind a két kormányt az az igyekezet vezette, hogy a külső helyzet komolysága mellett is szem előtt tartsák az állam pénzügyeit és hogy a hadsereg és haditengerészet rendkívüli szükségleteit csak a két államnak a megterhelő képességéig teljesítsék.

A delegátusoknak ennél fogva jelentékenyen kisebb összegeket kell majd megszavazni, mint előre hirdették. A pontos számokat még nem lehet megmondani, mert nyilvánosságra hozataluk előtt ki kell eszközölni a király hozzájárulását, ami holnap fog megtörténni.

Bilinski közös pénzügyminisztert bízták meg azzal, hogy a közös miniszteri tanácskozás határozatait a király elé terjessze. Mihelyt a király ezekhez a határozatokhoz hozzájárult, azokat mielőbb, talán már holnap a két delegáció elé fogják terjeszteni.

A múlt éjjel tartott közös miniszteri tanácskozás folyamán kiderült, hogy a két kormány és hadvezetőség és a tengerészeti kormány között erős ellentétek vannak. Mindkét pénzügyminiszter kijelentette, hogy a hadvezetőség és a tengerészeti kormány által követelt 420 millió koronát különösen azért nem adhatják meg, mert a mostani viszonyok között nem akarnak a pénzüc felé fordulni.

Különösen a magyar pénzügyminiszter kijelentette, hogy nincs abban a helyzetben, hogy a követelt összeget rendelkezésére bocsássa, mert nem tud rá fedezetet találni. Az osztrák pénzügyminiszter is törleseköt követelt s a két miniszterelnök pénzügyi és politikai okokból támogatta ezt az álláspontot. Ma mind a két miniszterelnök érintkezésbe lépett a delegációk tagjaival s megtudták, hogy a négyszáz millió korona megszavazása nemcsak pénzügyi, hanem politikai nehézségekbe is ütköznék. Így aztán a miniszterek ma este újabb tanácskozásra ültek össze, amelyen a hadvezetőség kénytelen volt így 1912-re szóló részösszeggel beérni.

Lukács miniszterelnök a N. W. Tabl egyik munkatársának a következőket mondotta:

— A közös miniszteri tanácskozás véglegesen döntött a katonai póthitelek dolgában, az összes részletekben meg egyeztünk. Jelentékenyen kisebb összegek-

hez adták meg beleegyezésüket, mint amilyenről a lapok szóltak. A számokat ez időszerint még nem mondhatom meg; az összeget csak a király hozzájárulása után fogjuk közzétenni. Ez már a legközelebbi napokban meg fog történni. A póthitelekben kizárólagosan oly követelésekről van szó, amelyeket a hadvezetőség és a tengerészeti kormány már évekkal ezelőtt támasztottak. Azt határozottan mondhatom, hogy mozgósítási hitelről nincsen szó.

Nagy-Várad város közgyűlése.

Széksértési indítvány Balogh Döme ellen.

Rövidnek ígérkezett a tegnapi városi közgyűlés, de a tárgyalás folyamán olyan viták kerekedtek, annyi interpellációval nyújtották a tárgyalást, hogy már harangozták a hét órát, mikor az elnöklő főispán a gyűlést bezárta.

Már a polgármesteri jelentés kapcsán három felszólalás történt, s így már 4 óra volt, mikor a számtisztai állás betöltésének eredményét kihirdette a főispán.

Hosszu vita indult meg a réti iskola elemi osztályának elhelyezése kérdésében. Végre is kimondták, hogy a bérelt helyiség nem alkalmas iskolának. Most már nincs mit tenni, mint a polgári iskola III. osztályát átvinni a régi polgári iskolához, ahol alkalmas helyiség van s különben is ez anyagilag előnyös a városra, mert az olasz polgári iskolánál megmaradandó két osztályhoz nincsen szükség igazgatóra.

A Mezey Mihály siremléke költségeire való hozzájárulás kérdésénél kellemetlen incidens történt. Balogh Döme ellenezte a hozzájárulást s a polgármestert megsértette.

Dr Thury László v. főügyész széksértés miatt indítványt tett, de Balogh Döme bocsánatkérésével a dolog békés elintézését nyert; a főügyész visszavonta indítványát.

Hasonló incidens évtizedek óta nem fordult elő Nagyvárad város törvényhatóságában.

A tárgyalás lefolyása a következő volt:

Hlatky Endre főispán elnökölt. A törvényhatóság tagjai szép számmal voltak jelen.

A polgármesteri jelentés, a már közölt adatokon kívül igen meleg hangon emlékezik meg néhai özv. báró Gerliczy Félixné haláláról s a részvét kifejezésének módosításairól, bejelenti a polgármester, hogy Lukács Ödön tanácsnokkal együtt résztvett okt. 6-án Aradon a vértanúk emlékére rendezett gyászünnepeken, továbbá megemlékezik a beérkezett adományokról.

A jelentést tudomásul vették s az adományokért köszönetet szavaztak.

A jelentés „hézagos“.

A jelentés kapcsán felszólalt dr Adorján Emil. A jelentésnek a Szent László-tér burkolására vonatkozó részét nagyon hézagosnak, tökéletlennek tartja. Évekig huzták a kérdést s most, mikor végre hozzáfogtak a munkához, azt fellázító módon és lassúsággal végzik. A vállalkozók teljesen elfoglalták a teret, holott magánépítkezéseknél legszigorubban járnak el a felekkel tekintetben. Állítólag a felszedett kockaköveket is ellopták. A közteret a vállalkozóval szemben védjék meg, éppen úgy, mint a magánosokkal szemben teszik.

Weisz Lajos kifogásolja, hogy az építkezéseknél használt vízdíjak ügyét nem terjesztik most elő, holott ezt a mult havi interpellációja révén megígérte a polgármester. Még nem is indokolja a jelentés, miért nem tett az ígéretnak eleget a tanács. Nem veszi tudomásul a polgármester jelentését.

Dr Perczel Adolf látja, hogy a jelenlévőkben a folyamatban levő munkák fel vannak sorolva, de ez hiányos, mert például a Körös-part folytatódó kiépítéséről szó sincs, pedig a szükséges területek átadására nézve már megegyeztek az érdekelt háztulajdonosokkal. Indítványozza, hogy ezt a kérdést tüzzék ki a jövő havi közgyűlésre.

Rimler Károly polgármester aláírja, hogy a Szent László-tér burkolási munkálatai nem a kellő gyorsasággal mentek; de ennek az időjárás volt az oka. Most már rendszeresen dolgoznak s ha az idő megfelelő lesz, október végére elkészülnek teljesen a munkával. A vízdíjak ügyében nem ő, hanem a főjegyző tette az ígérést. Mielőbb összehívja a vízvezetési bizottságot s intézkedni fog. — A Perczel által által felhozott egyezségről nem tud semmit, de nincs ellenére, ha az ügyet kitűzik a jövő havi közgyűlésre.

A polgármester választat tudomásul vették s Perczel indítványát a november havi ülésre kitűzték.

A választás.

Ezután a választásra kerül a sor. A III. oszt. számtisztai állásra kijelöltettek: Kemény Zsigmond, Kovács Géza, Szalay Gyula és Vértés Bernát.

Beadatott 75 szavazat, amelyből Vértés Bernát 43 szavazatot, Kemény Zsigmond 19, Kovács Géza 11, Szalay Gyula 1, és Pogácsás György 1 szavazatot kaptak. Utóbbi jelölve nem lett.

Igy Vértés Bernát választatott meg számtisztá.

Parcellázás a Kommendáns-réten.

A nagyváradi I. sz. káptalan a Kommendáns-rétnek utanyitással kapcsolatos telekfelosztására kért engedélyt s a tanács a parcellázás engedélyezését javasolta.

Sulyok István a tanács eljárását inkonzekvensnek látja, mert a mult gyűlésen egyeseknek azzal utasították el hasonló kérelmét, hogy előbb a városrendezés térépét kell megállapítani. A mostani javaslatot tulajdonképpen nem ellenezné, de amíg a hasonló ügyek hasonló elbánásban nem részesülnek, ezt sem fogadja el. Vagy térjenek napirendre felette, vagy az összes hasonló ügyekkel együtt a jövő gyűlésen terjesszék elő.

Rimler Károly kifejti, hogy ez a dolog nem analog a többivel s a tanács nem járt el inkonzekvensséjével. Már 1897-ben elfogadta a törvényhatóság a Gilányi-sor szabályozását, amely pedig kapcsolatos ezzel s a miniszter is jóváhagyta azt. A mostani parcellázást a csillagvárosi lakosok is kérik. Ez nem a város kiterjesztése, hanem két városrész összekapcsolása. Már iskolát is épített ott a város, utcát nyitottak, sőt egyesek már házakat is építettek, tanácsi engedéllyel. Most az egészet rendezni kell. A tanács nem tesz különbséget ember és ember között. Ez a hely kínálkozik a beépítésre közbiztonsági szempontból is. A város polgárai már megvették a területet és ezért is sürgősen kell a kérdést megoldani. Kéri a javaslat elfogadását.

Dr Moskovits József a Sulyok indítványát fogadja el, mert az csak az egyenlő elbánás követése. Amit a polgármester citált, az csak a Kommendáns-rét egy részének parcellázására vonatkozik. A mostani javasolt parcellázásnak sem ellensége, csak azt kívánja, hogy minden polgárnak egyformán mérjenek. Míg a szóban levő rendezési tér-

képet be nem mutatja a mérnöki hivatal, nem fogadja el a javaslatot.

Dr Váradi Ödön indítványozza, hogy utasítsák a tanácsot és a mérnöki hivatal általános rendezési terv bemutatására. Addig semmiféle javaslatot nem fogad el.

Dr Medvigy Gábor úgy látja, hogy azzal, miszerint egyesek tanácsi engedéllyel már építkeztek is, mielőtt a törvényhatóság a parcellázásra engedélyt adott volna, továbbá, hogy iskolát épített a város ott, a közgyűlés már le van kötve s nem akasztatja meg a parcellázást. A kényszerűség hatása alatt és az előbbi határozat miatt, a tanács javaslatát kivételesen elfogadja. Egyben szigorúan követeljük a szabályozási terv elkészítését és bemutatását. Az helytelen, hogy szegény embereknek nem engedték meg, lehet indokoltan, a parcellázást.

Sulyok István ismételt hozzászólása után a tanács javaslatát nem fogadták el, hanem utasították a tanácsot, hogy az előbbi hasonló kérvényekkel együtt a jövő gyűlésre hozzák be. A szabályozási tervpályázatot is mutassák be a novemberi gyűlésen.

*

Az újvárosi polgári leányiskola helyiségének bérletére vonatkozó szerződést elfogadták, az ezen iskola butorzatára felvett költségvetéssel egyetemben.

A réti iskola elhelyezése.

A városi tanács a réti elemi iskola II. osztályának bérhelyiségben, az ottani polgári fiúiskola III. osztályának pedig az elemi iskola II. oszt. helyére való telepítése ügyében a tanács javasolta ezen intézkedés tudomásul vételét azzal, hogy a tanács gondoskodik a jövő tanévre a polgári iskola III. osztályának kellő elhelyezéséről.

Dr Adorján Emilnek az volt az álláspontja, hogy a tanács javaslatát elfogadja, de megtekintette a réti kibérelt helyiséget, s megdöbben, olyan a helyiség. Emberi lakásul nem való. Alacsony kis szoba, penészszagú s ebbe teszik a gyermekeket. Nem szabad tünni, hogy itt legyen iskola. Akárhol kerítsenek más tantermet. Inkább vigyék a polgári osztályt a Nagypiacra. Talált ott egy más jó lakást. De ha nem, akkor is küldjék haza inkább a gyermekeket. Egy év alatt mutassák ki, hova építsék a réti polgári iskolát. De a bérhelyiséget ne használják iskolának.

Rimler Károly megnézte a helyiséget s kijelenti, hogy azonnal intézkedik s a legrosszabb esetben visszamennek a régi polgári iskolába a polgári III. osztályra.

Gábel Jakab az iskolaszék határozatát védi. A régi polgári iskolában van megfelelő helyiség. Más iskolába is messze kell járni a gyermekeknek. Helyesli, hogy a Réten is legyen polgári iskola, de építsenek megfelelő helyiséget. Ha bérhelyiséget keresnek, ne az elemi iskolát helyezték abba. Indítványozza, hogy a tanács javaslatát utasítsák el s a polgári III. osztályt helyezték el a régi polgári iskolához. De ha ezt nem fogadják el, béreljenek a polgári III. osztály részére más helyiség t.

Rimler Károly indítványozza, hogy utasítsák a tanácsot, miként az elemi iskola II. oszt. elhelyezésére azonnal tegye meg a lépéseket s a jövő hónapban tegyen jelentést.

Dr Olasz Béla is megnézte a most bérelt helyiséget s igazat ad Adorjának. Azonnal kell intézkedni. Indítványozza, hogy most hajtsák végre az iskolaszék határozatát s ez év végéig gondoskodjanak a Réten megfelelő bérhelyiségről s később állandó épületről.

Sulyok István teljesen megnyugszik a polgármester kijelentésében.

Dr Mayer László tiltakozik az ellen, mintha ő teljesen alkalmasnak találta volna 42 tanuló részére a bérhelyiséget, holott csak 30 helyezhető el benne. Ő nem konstata, hogy az épület istálló volna, mert az kevesebb tanulónak megfelelő.

Dr Adorján Emil kijelenti, hogy az a helyiség még istállónak sem való. Ezt fejtegeti.

Dr Mayer László vázolja, hogy az ő javaslatában a mellékhelyiségek átalakítására is tett javaslatokat.

Dr Vucskics Gyula rámutat, hogy abban a helyiségben állami iskola volt. Ő tud más módot, hogy jó helyiség legyen. Az igazgatót a réti iskolától lakoltassák ki s ezt a helyiséget használják fel az iskola céljaira. Kijelenti, hogy a bérelt helyiség tulajdonosa bármikor kiengedi a várost a bérletből. (Eljenzés.)

Ezután meglehetősen zavarosan megkezdődött a szavazás.

Utastották a tanácsot, a mai elhelyezés megváltoztatása iránt kellő időben tegye meg a szükséges intézkedéseket, s 1913. szept. 1-re az összes polgári osztályok külön helyiségbeni elhelyezését s az elemi iskola elhelyezését vigye keresztül; intézkedjék, hogy az olasz polgári fiúiskola részére kielégítő épület emeljenek; megbízzák a polgármestert, hogy a réti elemi iskola II. oszt. részére más helyről gondoskodjék.

A Diana-fürdő megvétele.

A tanács javasolta, hogy vegye meg a város a Diana-fürdőt 150,000 korona összegért.

Balogh Döme hozzászólása után egyhangulag elfogadták a javaslatot.

*

A városi nyilvános könyvtárnál szervezett könyvtárort a tanács a X. fizetési osztályba javasolta besorolni.

Dr Adorján Emil indítványozta, hogy a könyvtárort a IX. fizetési fokozatba sorozzák.

Dr Váradi Ödön indítványozta, hogy a könyvtár körüli fáradozásokért dr Adorján Arminnak, Rimler Károly polgármesternek és dr Thury László főgyógyésznek köszönetet szavazzanak.

Lukács Ödön ellenzi a könyvtárörnek a IX. fizetési osztályba sorozását.

A közgyűlés a tanács javaslatát fogadta el, a Váradi Ödön indítványával együtt.

Széksértési indítvány.

Ezután szokatlan incidens zavarta meg a közgyűlést.

A városi tanács előterjesztette a lövészegylet kérelmére, hogy a város 1000 koronával járuljon hozzá a Mezey Mihálynak emelendő síremlék költségeihez.

Balogh Döme ellenzi az összeg megszavazását. A városnak erre nincs anyagi tehetsége. Beszédét a következő szavakkal fejezi be:

— Nem fél a polgármester az Istentől, hogy így prédálja a város pénzét!

Nagy zaj keletkezett erre s a polgármester eltávozott.

— Rendre! Széksértés, — kiáltották.

Hlatky Endre szólott óriási zajban:

— Rendre utasítom. Felhívom a főügyészt, hogy tegye meg indítványát.

Dr Thury László széksértési indítványt tesz, hogy 20 koronára ítéljék Balogh Dömét.

Óriási zajban állott fel szólásra Balogh Döme. Bocsanatot kér kifejezéseit, amelyet beszéde hevében tett.

Dr Thury László bocsanatkéréssel megfelelő elégtételt talál s ezért a széksértési indítványt elejti.

Hlatky Endre nem tartja helyesnek az irányzatot, amely lábra kapott a közgyűléseken. Folytonos gyanúsításokat lehet hallani tisztviselők és a polgármester ellen, akik legjobban akarják teljesíteni kötelességeiket. Ez nem méltó a törvényhatóság-

hoz. Külön kellene ezt a kérdést szabályozni, mert a törvény igen szűkszavú. Nem tesz indítványt, de felkéri a tanácsot, hogy tanulmányozza a kérdést s készítsen szabályrendeletet. Biharmegyének van szabályzata, amely részletesebb intézkedéseket tartalmaz. Végül kéri a törvényhatóság tagjait, hogy ne ragadtassák el magukat.

Ezután visszatértek a tulajdonképeni tárgyhöz.

Dr. *Hoványi Gyula* megszavazza a sir-emlékre az 1000 koronát; szükségesnek tartja hangsúlyozni, hogy *Mezey Mihály* egész életét a város közügyeinek szentelte.

Dr. *Adorján Emil* kijelenti társai nevében, hogy a tanács javaslatát elfogadják s *Balogh Dóme* csak egyéni nézetét fejezte ki.

Az ezer koronát megszavazták.

Interpellációk.

Balogh Dóme hármas interpellációban a csatornázási derítőtelep használatba vételét, a *Rhédey-kert* rendezését és a 3. vashíd kiépítését sürgette.

Dr. *Váradi Ödön* kérdést intéz, hogy a *Hazaitól Takarékpénztártól* felveendő 2 millió kölcsönön kívül a *M. Keresk.* részvénytársaság által felajánlott 2 millió korona kölcsön ügyében miként járt el a polgármester.

Rimler Károly polgármester kijelenti, hogy legközelebb folytatja a tárgyalást a részvénytársasággal.

Dr. *Váradi Ödön* a kulturpalota ügyében interpellálja *Rimler Károly* polgármestert.

Rimler Károly válaszolt. A nyilvános könyvtár fejlesztése ügyében intézkedik. A kulturpalota kérdésével alkalmas időben foglalkozni fog.

Czeglédy Jeremiás kifogásolja, hogy a helybeli iparosoktól nagyvásárok alkalmával helypénzt szednek, holott ezt a szabályrendelet nem írja elő.

Komlóssy József jogosnak tartja a helypénz szedését. A jövő hónapi közgyűlésre különben behozza az ügyet.

A válaszokat tudomásul vették.

A többi ügyeket vita nélkül intézték el s a gyűlés este 7 órakor véget ért.

Tüzoltónap Nagy-Váradon.

Szombaton és vasárnap lesz.

Magyarország önkéntes és hivatásos tűzoltósága e hó 12—14. napjain országos gyűjtést rendez a „Tüzoltó Otthon” javára. A tűzoltók az egész magyar társadalmat megmozgatják, hogy a tűzoltónap minél fényesebben sikerüljön és az országos gyűjtés, melynek fővédnökségét maga őfelsége *Augusztus főhercegnő* vállalta el, szép eredményekkel járjon.

Az országos gyűjtésen egybegyűlt pénzeket fogják azután felhasználni a Tüzoltó Otthont felépíteni, amely az elnyomorodott és az önfeláldozó munkában elaggott tűzoltóknak lesz igazi menháza.

Biharmegyében dr. *Miskolczy Ferenc* főispán és *Fráter Barnabás* alispán lelkes felhívására a főszolgabírók, a helyi hatóságok és az önkéntes tűzoltó egyesületek rendezik a gyűjtést.

Nagyváradon a tűzoltónap október 12-én és 13-án, szombaton és vasárnap lesz. *Lukács Ödön* szövetségi elnök, dr. *Bánóczy Kálmán* szövetségi titkár, *Grácz Lajos* hivatásos és *Diósi Soma* önkéntes tűzoltóparancsnokok

vezetése alatt agilis bizottság működik és mindent elkövet, hogy a tűzoltók ünnepe minél fényesebben sikerüljön.

Ma jelentek meg az üzletek kirakatában és a hirdető oszlopokon a szövetség tűzpiros plakátjai, melyek a tűzoltó-napra hívják fel a közönség figyelmét. Holnap pedig a kórzon, az utcasarkokon urnákat állítanak fel, amelyek mellett diszruhás tűzoltók fognak diszörséget állani. A tűzoltónap szolgálatában áll *Nagy-Várad* intelligens hölgyközönsége is, és az urnák mellett, valamint a gyűjtőperselyek útján a gyűjtés kedves munkáját bájos, szép asszony és leánysereg fogja végezni, akiknek nemes buzgalma bizonyára méltó eredményeket fog elérni. A rendezőség ezuton is kéri a város jószívéről híres hölgyközönséget, köztük a *Szigligeti-színház* hölgytagjait, hogy gyűjtőperselyekért forduljanak a tűzoltólaktanyai őrséghez, vagy dr. *Bánóczy Kálmán* főispáni titkárhoz (telefon 248.)

Hogy a tűzoltónap minél ünnepélyesebb legyen, a szövetség meleg hangu átiratban kereste meg *Grallert Konrád* ezredest, hogy szombaton délután fél hattól, vasárnap pedig délelőtt 11 órától a katonazenekar térzenét adjon a Bémer-téren.

Hisszük, hogy a közönség áldozatkész buzgalommal karolja fel a tűzoltók ügyét, akik fáradhatatlanul, életük, egészségük kockáztatásával állanak a mi szolgálatunkban.

Az atyás-pusztai bérlet.

Nagyszalontai kacsa Az Estben

Tegnap egy kis szerkesztői üzenettel elintéztük egyik nagyvárad lapnak a püspökség atyás-pusztai birtokáról irt hamis szenzációját. Ugy látszik azonban, hogy a vaklárma tovább terjedt és felültek neki Budapesten is. Az Est hasábos cikkben foglalkozik az esettel s megírja Nagyszalontáról keltezett levélben, hogy *Kenyeres János* a püspökség atyáspusztai birtokáért kis holdankint 70 korona haszonbért fog fizetni, illetve már fizetett is, mert hat évre szóló szerződés egész tartamára a bérösszeget egy summában egyszerre kifizette.

Első pillanatra minden, valamennyire hozzáértő ember láthatta, hogy itt valaki alaposan felültette Az Estet, mert az előadott história minden részletében magán viseli a lehetetlenség jellegét.

Nagyszalontán vagy egy hónap óta állandóan ez volt a legizgatóbb téma, megmarad-e *Kenyeres János* a püspökség haszonbérletjének, vagy sem? Hogy Nagyszalonta szenzációját a maga valóságában mutathassuk be, a püspökségi uradalom ügyéhez fordultunk felvilágosításért s a tőle nyert információk alapján konstatálhatjuk, hogy Az Est híres nagyszalontai szenzációja nem más, mint egy jó kövérre hizott szalontai kacsa.

A tényállás u. i. az, hogy a püspökség az atyáspusztai birtokot Nagyszalonta mellett házi kezelésbe szándékozott venni s ezt közölte is *Kenyeres János* eddigi haszonbérlettel. *Kenyeres* kérvényt adott be az uradalomhoz s az eddiginél magasabb haszonbért ajánlott. Nem 70 koronát kis holdankint, hanem 60 koronát katasztrális holdankint, beleértve az összes adókat is, úgy

hogy a tiszta haszonbér katasztrális holdankint 50 koronánál valamivel több, 60 koronánál jóval kevesebb lett volna. Ezen az alapon tárgyalások is folytak, a tárgyalások azonban megszakadtak s októbertől kezdve *Atyás-pusztát* a püspökség házi kezelésbe vette. *Kenyeres János* a püspökségnek október 1 óta nem haszonbérletje, haszonbérbe tehát nem hogy hat évi bért (a miről igazán csak valami nagyon-nagyon nekiszaladt fantázia álmodhatik) fizetett volna, hanem egyetlen fillért sem fizetett s nem is fizetett.

Hogy micsoda pihent ész fundálhatta ki Az Estnek a *Kenyeres-féle* mesét és hogy mi érdek lehetett azt szenzáció gyanánt világgá röpiteni: azt csakugyan nehéz volna kitalálni.

VÉGRE LELEPLEZIK Szigligeti szobrát.

Már hónapok óta itt szerepel a lapok hasábjain ez az ügy. Huzzák, halasztják, akadályok merülnek fel, ez késik, az késik, míg végre aztán most már megállapították a leleplezés napját.

Elismerjük, hogy a szobor-bizottság hűen teljesítette feladatát. Az akció teljes sikerrel végződött s ha némi szemrehányásnak van helye, az csak a késedelmezés miatt tehető.

Tegnap délelőtt ülésezett e kérdés miatt a szobor-bizottság *Hoványi Géza* elnökle alatt. Ez volt utolsó ülése a szobor-bizottságnak, amelynek egyedüli tárgya a szobor-leleplezés és az azzal kapcsolatos ünnepély részletinek megállapítása volt.

Hoványi Géza rövid áttekintését adja az egész akciónak. Örömmel jelenti, hogy most már csak a leleplezés van hátra s a díszes emlék készen áll; kéri a bizottságot, hogy határozzon a leleplezés napja, a módzata s programja fölött.

Erre esőndes tanácskozás keletkezett a bizottsági tagok között. Eltérő véleményeket lehetett hallani. Főleg afölött vitatkoznak, hogy országos ünnepséget rendezzenek-e, vagy pedig maradjanak meg a lokális keretek között.

Tény, hogy a leleplezés Nagy-Váradnak annyira saját irodalmi és művészeti eseménye, hogy ennek az egész országon való kikürtölése nem történhetne a dicsekvés gondolatának felkeltése nélkül. Viszont azonban *Szigligeti Ede* szobrának leleplezése bir olyan jelentőséggel, hogy erről tudomást kell, hogy szerezenek legalább az irodalmi és művészi körök és társaságok. Éppen ezért tulszerénység volt a bizottságtól, amikor úgy határozott, hogy a leleplezést szűkebb körben tartják meg s az irodalmi társaságokat nem hívják meg az ünnepélyre.

Ezt pedig azzal okadatolták, hogy nincs pénz nagyobb szabású ünnepély rendezésére. Ez nem helyes. Ki követeli azt, hogy it holmi száz teritékes bankettet adjon a társaság a vendégek tiszteletére?

A leleplezésre egyedül a tagokat hívják meg hivatalosan. A leleplezés napjául december hó 15-ét tűzték ki, amely dátum a *Szigligeti-Társaság* alapításának husz éves évfordulója lesz.

Az ünnepély lefolyása a következőképpen történik:

A bizottság tagjai valamennyien megfognak jelenni, élükön az elnökkel, Hoványi Gézával.

Az elnök ünnepélyes megnyitó beszédet fog tartani, mely után valamelyik tag díszbeszédet mond Szigligetiről. A beszéd befejeztével Hoványi Géza átadja a szobrot a város képviselőjében jelenlévő Rimler Károly polgármesternek, aki rövid beszéd kíséretében azt átveszi. Közben megtörténik a sablonos lepelhullás. Ezután a Szigligetiszínház énekkara egy-két énekszámot ad elő. Este pedig a színházban a Cigányt adják. Előadás előtt valaki konferálni fog, hogy kicsoda, azt kényelmesen a jövőre bizták.

Végül szó esett még arról is, hogy Margó Edének átadják a még hátralevő honoráriumot s hogy a szoborügy iratait ad acta teszik a társaság könyvtárába.

Elfogott sályi kivándorlók.

Pusztul a tenkei járás.

A Tiszántul a napokban részletesen foglalkozott azzal a nagy mérvű kivándorlással, mely legutóbb kapott lábra a tenkei járásban. A kivándorlás különben Bihar-sályiban öltött nagy mérvet, úgy hogy egyes házak teljesen üresen állanak. Közleményünkben hangoztattuk, hogy a szokatlan mérvű kivándorlást esakis titkos kivándorlási ügynökök idézhetik elő. Nem tudtunk pozitívumokat, csupán az egyre növekvő kivándorlási kedvből gyanítottuk föltevésünket. És mint a következmények igazolják tényleg titkos ügynökök működnek a járásban.

Csak a napokban irtuk meg, a tenkei járásból öt embert tartóztatott le a határrendőrség. A letartóztatott embereknek nem volt utlevelük, hanem Pozsony felé akartak kiszökni Hamburgba, ahol nem kívánják a hivatalos okmányt. Az öt ember fejenként 8 napi büntetést kapott. Még talán ki sem töltötték a büntetést, már tegnap újabb letartóztatásról kaptunk értesítést.

Ezuttal is a pozsonyi rendőrségnek sikerült letartóztatni öt szökevényt. Az új letartóztatottak a tenkei járásból valók szintén és pedig Bihar-sályiból. Az öt ember nyugodtan szállt be a Bécs felé induló vonatba, mikor a határrendőrség egyik tisztje megszólította őket:

— Hova igyekeznek maguk?

— Csak Bécsbe akarunk menni! — feleltek a szökevények.

A rendőrtiszt már ismerte ezt a furfangot és nem ült fel neki, hanem az őrsohába vezette a sályi embereket, ahol megmotozták őket. Ekkor kiderült, hogy tényleg Amerikába igyekeztek. Hamburgig rendes utiterük volt. A hajójegyeket ott kapták volna meg.

Az öt embert azonnal őrizet alá vették és a történetekről értesítették a biharsályi körjegyzőt. Az előjáróság az öt embert igazolta, mire a határrendőrség 8—8 napi elzárásra büntette őket. A büntetés letöltése után haza fogják őket toloncolni.

A csendőrség most nagy apparátussal nyomoz a tenkei járásban a titkos kivándorlási ügynökök felkutatása iránt. A hatóság munkáját nagyon megnehezíti az ügynökök furfangja.

A kivándorlás hiénái ugyanis legna-

gyobbrészt Bécsben tartózkodnak és onnan intézik munkájukat. Levelezéseiket is nem az ügynökök bonyolítják le, hanem a Magyarországból egyenesen erre a célra szerződött egy-két paraszt ember. Ezek írják és címezik a leveleket a már megtudott címekre. Az ilyen leveleket pedig nem találja gyanusnak a csendőrség és tovább meneszti.

Ezek dacára is a hatóság bizik benne, hogy rövid időn belül utját fogja szegni a nagy mérvű kivándorlásnak.

PANAMÁZNAK a piaci fuvarosok.

A Szent László-teret most aszfaltozzák. Nagy munka, szép munka. Több száz ember dolgozik állandóan a téren, a villamos akadályokkal közlekedik, a kocsiforgalom nincs megengedve s az emberek is kerülőt tesznek. S a kispiacon hatalmas kőhalmok hevernek, amelyek a felbontott kövezetből kerülnek ki. Ezeket szakadatlanul hordják a fogadott fuvarosok még pedig a mérnöki hivatal által kijelölt helyekre.

Tegnap aztán az egyik utmester: *Bányai József* szenzációs feljelentést küldött be a rendőrségre. Felháborodással jelenti, hogy a kövezet anyagát ismeretlen helyekre szállítják már napok óta s az elszállított anyag eltűnik, gazdája nincs, hogy ki vitte el. A városnak ebből már eddig is több száz korona kárja van, kéri a rendőrséget, hogy lépjen közbe és akadályozza meg az itt folyó vakmerő panamázást.

A feljelentés érthető izgatottságot keltett a rendőrségen. Gerő Armin főkapitány azonnal értesítette a polgármestert, aki pedig Kőszeghy főmérnöktől kért jelentést a különös esetről.

Az első pillanatban nyomban fölmerült az anyagi felelősség kérdése. Ki fogja megtéríteni a városnak azt a tetemes kárt, amelyet az értékes anyag elsikkasztásával okoztak. Az aszfaltozást egy angol cég végzi és a Rosenberg Izsó cég. Az egész burkolási munkálat számai persze a városi főmérnök kezében futnak össze.

Az ügy első sorban bünygyi eset s épp ezért a rendőrségre hárul az a feladat, hogy kézrekerítse a panamázó fuvarosokat, akiken aztán majd be lehet vasalni a kárt. De kérdés, hogy megkerülnek-e?

Munkatársunk felkereste Kőszeghy József főmérnököt. A főmérnök ur nem volt még tájékoztatva az ügy részletei és a kár nagysága iránt. Szerinte az eset tisztán bünygyi, amelynél senkit sem terhel mulasztás.

— Mert az ellenőrzés tökéletes volt. Még pedig aképpen történik, hogy egy a fölrakásnál, mint a lerakásnál mindenik fuvaros blokkal tartozik igazolni, hogy ő ellenőrzéssel fuvarozik. A vakmerő lopást nem tudom másként elképzelni, minthogy kora hajnalban, vagy késő éjszaka férköztek egyesek az anyaghoz.

De ha így áll a dolog, akkor ugyebár nem indiszkrét a kérdésünk, hogy mit csinált ilyenkor a Szt. László-téri rendőrség? Vagy aludt és ezzel kötelességét mulasztotta el, vagy nem aludt és akkor is kötelességét mulasztotta el, mert látnia kellett a tolvajokat.

Különben a rendőrség nagy apparátussal fogott az ügy benyomozásához. Egyben figyelmezteti a közönséget, hogy a fuvarosok, ha netalán értékesíteni akarják a lopott burkolási anyagot, ne vegyenek tőlük, hanem azonnal tegyenek jelentést a rendőrségen. Az ügy fejleményei elé nagy érdeklődéssel néznek városszerte.

..HIREK..

* **Tisza István Kolozsvártt.** Kolozsvártól jelentik: Tisza István gróf ma reggel ide érkezett, hogy részt vegyen sógorának Zeyk Károly képviselőnek estélyén, mellyet leányának társaságában ennek bemutatására ma ad. Az államvasuton 40—50 főből álló csoport várta Tiszát, aki azonban akkor már megérkezett. Néhány budapesti detektív, egy csendőrőrmester és 4 csendőr kísérték utjára Tiszát, aki a kolozsvári klinikán egyik újját megoperáltatta. Délelőtt az utcán sétált, ahol egy kisebb csoport megabcugolta. A Szentegyház-utcában levő Zeyk házában Tisza este tényleg megjelent. Mintegy 40—50 főből álló csoport zajosan tüntetett a ház előtt, majd néhány ablakot bevett. A rendőrség zavarta szét a tüntetőket s az utcát elzárta.

* **Kinevezés.** Beöthy László kereskedelmi miniszter Biber Gyulát a budapesti VIII.—X. kerületi járásbíróvá vezetőjét a MÁV. igazgatóhelyettesévé nevezte ki. Az igazgató helyettes a jogügyi osztály vezetésével fog foglalkozni.

* **Konfliktus egy jubileumi könyv miatt.** A csendes nagyszalontai ipartestületben ugyancsak háboros hangulat lépett fel egy egyszerű könyv miatt. A könyv a nagyszalontai ipartestület jubileumára készült. A szerzője Szathmáry Béla ipartestületi jegyző volt. A könyvvel az ipartestületi előjáróság egyes tagjai nem voltak megelégedve és e miatt a testület elnöke Veres Károly be is adta lemondását. Az elnök elhatározása roppant meglepte a testület tagjait s most már nem tudták mit csináljanak a jelentéktelen jubileumi emlékkönyv ügyével. Végre is úgy határoztak, hogy az emlékkönyvet feledésbe hagyják menni s erről egyáltalán nem szólnak. Az elnököt pedig küldöttségileg fogják felkérni, hogy vonja vissza lemondását. Tegnap már a küldöttség meg is jelent az elnöknel, azonban az elnökválságot nem tudták elintézni, mert Veres Károly értesülvén a küldöttség jöveteléről, fontos ügyben eltávozott hazulról. A hajdúfészekben kíváncsian várják, hová fog kifejlődni az emlékkönyv dolga.

* **Hranyiczky Károly gyász.** Ószinte részvétellel értesülünk, sulyos csapás érte városunk egyik előkelő tagját Hranyiczky Károlyt, nyugalmazott vármegyei árvaszéki elnököt tb. főügyészt. Mint Széchénből jelentik, Hranyiczky Károly Albert nevű fia tegnap délben hosszas szenvedés után ott meghalt. A fiatal ember alig fejezte be iskoláit sulyos szervibajt kapott, melyből nem tudták kigyógyítani. Betegségétől tegnap a halál váltotta meg. Temetése Nagyváradon lesz szombat délelőtt a Szent János utcai gyász házból.

* **A margitaiak panasza a telefon ellen.** Egyre nagyobb arányokat kezd ölteni az a panasz, amit elsőnek a Tiszántul irt meg a margitai telefon ellen. A milyen modern ugyanis a nagyváradi központ, oly elhanyagolt állapot uralkodik a margitai járásban. Nem esoda tehát, ha a margitai járás közönsége állandóan panaszkodik a telefon ellen. Ennek a nagy vidéknek egyetlen-egy telefon huzala van. Ezen kell lebonyolítani az egész vidék telefon forgalmát. Sokszor órák hosszat kell az előfizetőnek várnia míg szabadul a vonal és 3 percre megkapja a hívott számot. Hogy

mily vizsás állapot ez, annak illusztrálására csak Nagy-Váradon a megyeházát említjük meg. A vármegyeháznak két huzala van, mely a megyei központba visz. Ezen kívül külön telefonja van az alispánnak, a főispánnak, a főispáni titkárnak, az árvaszéknak. Tehát egy épület 6 külön vezetékét kap, míg egy hatalmas járás egy nyomorúságos dróton kénytelen kinlódni. Mi ezt egyszer már szóvá tettük, de az állapotokon nem segítettek. Most ismét megemlítjük az ügyet, mert egyre sürűbben keresnek fel bennünket margitai olvasóink panasszal. Ajánljuk a dolgot Siket Traján postaigazgató figyelmébe, akiről meg vagyunk győződve, hogy segíteni fog a tarthatatlan állapotokon.

* Nagytiszteletű Czinke István úr a miskolci reformátusok érdemes lelkesze, örömnapot ért meg a mai nap. A református templom tornyát renoválták s a régi, kopott külső helyett a torony új, fiatalos köntösben néz le ezentúl a hivekre. Új gömböt is kapott a torony, s mint ilyenkor szokás, emlékiratot kellett betenni a gömbbe. Ha valamikor megint új gömb kell a toronyra, hadd olvassa az akkori nemzedék milyen világ is volt mostanában? Nagytiszteletű Czinke István uram nekifohászokdék tehát s emlékezet okáért megírta többek közt a következőket:

„Az összes önálló iparosok száma 290. Ebből református 105. A hajdani erős timár-
ipar már haldoklóban. Iskoláink mind az állam kezébe mentek át a gimnázium kivételével. A városi vízvezeték és esatornázás ebben az évben készült. A városias fejlődés nagy lendületnek indult s az ősi családok házai kezdenek tömegesen zsidó kézre kerülni, különösen a főutcákon és tereken. Polgármester volt ekkor dr. Kovács László. Lelkészek: Czinke István és Simon Mihály. Főgondnok: Szomorjay János, gondnok: Varga István.”

A Pesti Hírlap most e miatt nekirohant a miskolci reformátusok derék lelkeszének s kórképnek mondja, hogy Czinke tiszteletes ur éppen a zsidók terjeszkedését kifogásolja. Pedig bizony az a kórkép igazán, a mi abban a gömbben meg lesz öröktive, abból kellene tanulni Miskolcznak minden harangszókor — nagytiszteletű Czinke István uram, ha gömbfeltétel lesz Nagy-Váradon, eljöhete ide is, megírni, még egyszer a miskolci emlékiratot, csak valamivel bővített kiadásban.

* A ref. tanítónőképző új igazgatója. Dr. Nagy Vilmost, a debreceni ref. tanítónőképző egyik tanárát dr. Baltház Dezső püspök a nagyváradai ref. tanítónőképző igazgatójává nevezte ki. A tiszántúli református egyházkerület e tanintézetében nem régen üresedett meg az igazgatói állás Bösörmenyi Géza elhalálása folytán. Kirták reá a pályázatot s nem kevesebb, mint tizenhárom aspiráns jelentkezett a tekintélyes s jól dotált tisztségre. Dr. Nagy Vilmost a főiskolai igazgatótanács a legelső helyen ajánlotta s ennek folytán kapta is meg ki nevezését. Nagy új pozícióját október hó 15-én fogja elfoglalni.

* Bünvádi feljelentés Schönfeld Mihály ellen. Megirtuk annak idején, hogy Schönfeld Mihály nagyváradai termény és szeszaru bizományos ezelőtt körülbelül két héttel fizetéképtelen lett és az anyagi összeroppanás következményei elől Amerikába szökött. A családtagok mindent elkövettek, hogy Schönfeld Mihály ügyeit rendezzék, aki

jelezte is, hogy Amerikából értesítést és felvilágosítást fog küldeni, az aktívák és passzívák állásáról, mert semmiféle könyvet nem vezetett üzletében. A hitelezők vártak is, azonban Schönfeld Mihály nem adott életjelt magáról. Erre azután *Hizó* Mihály nagyszalontai gazdálkodó, akinek Schönfeld váltómanipulációval 2000 korona kárt okozott, ügyvédje, dr. Medvigy Gábor útján tegnap bünvádi feljelentést tett Schönfeld Mihály ellen, s az ügyészség el is rendelte a vizsgálatot.

* Tifuzsbakteriologiai állomás Nagyváradon. Dr. Mayer László városi főorvos most érkezett haza külföldi utjáról, mely alatt a külföldi nagyobb városoknak a tifuzs elleni módját tanulmányozta. A főorvos serényen dolgozik tanulmány útján tapasztalt dolgok összefoglalásán. Legközelebb írásban fogja azt a tanács elé vinni, amikor a védekezés módozatait is fel fogja tárni. A főorvos első sorban egy tifuzsvizsgáló bakteriologiai állomás felállítását fogja javasolni.

* A német, francia és angol nyelvekben tökéletes kiképeztetést nyerhetnek legalább középiskolai műveltséggel bíró egyének a Rose-rendszerű nyelviskolában (Bémer tér 1. szám). Beiratkozás mindenkor. Tandíj óránként és személynként 1 korona 50 fillér

Vadász urak figyelmébe. A közelgő vadászati évadra való tekintettel felhivom a nagyérdemű vadászközönséget, hogy fegyver és vadászati cikkek beszerzését váram eszközölje. Óriási választékot talál itt a legelőkelőbb gyártmányu fegyverekből, a legjobb töltények egy külföldi mint belföldi löporral készültek a legpontosabban készítve s ajánlom fegyverjavító műhelyemet, hol szakszerűen, gyorsan és pontosan eszközölök minden nemű fegyverjavítást. Ne adják fegyvereiket kontárok kezébe mert azok tönkreteszik és később többé fog kerülni annak hejreállítására. M. kir. löporáruda Telefon 269. Tanoncok felvétetnek. **Ladányi József** puskaműves, fegyverkereskedő, Nagyvárad, Pécs.

* Új Lexikon. Révai-féle (eddig 5 kötet jelent meg), továbbá mindentéle könyvek Benkő Artur Rákóczi-úti könyvkereskedésében. Antiquar könyveket jó áron veszek.

KOSSUTH-U. 2. sz. ház emeletén két szoba s mellékhelyiségekből álló lakás nov. 1-re kiadó. Értekezhetni a Polgári Takarékpénztárnál.

x Mstr. Mohamed Vonsuff Nagyváradon. Az angolok csak nem fogynak ki a leleményességből. Mindig kitalálnak olyas valamit, amivel a magyar közönséget lethargiájából felrázhatja, de egyben jó üzletet is csinálhat. Nehány nap előtt kaptunk **Aszódi Mihály** csemegéi üzletéből egy csinos nyomtatott meghívót, amelyen egy Andonis szépségű férfi indián fejét pillantottuk meg és tisztelettel meghív bennünket Aszódi Mihály üzletébe egy ingyen theaszurra. Tegnap reggel tényleg megérezte a szép indiánus és azonnal hozzáfogott reklam akciójához. Felöltötte szép nemzeti viseletét, meggyújtotta a szamovárt és főzte már kora reggeltől késő estig a híres **Saman-teát**. Mondanunk sem kell, hogy Nagyváradon sok a tea szerető ember és zarándokoltak a szép csemegéi üzletbe megizlelni a teák királyát. Annyi ember állt egész nap az üzlet előtt, hogy mármár a rendőrség lépett közbe a nagy és kíváncsi közönség szétverésére. A Saman tea kiválónak bizonyult és ezze megszerezte magának Nagyváradon is hiveit.

x TUZIFA hasábos és aprítva, ugyszin én elsőrendű porosz köszönet házhoz szállít **Weiszberger és Társa**. Telefon 688. Telep: Váradvelence, vasutná.

x Jókárban levő zongorát kézalól veszek. Cim a kiadóhivatalban megtudható.

Iskolai és tornacipők

legkedvezőbben

REICHARD áruháza

cégnél szerezhető be.

Középiskolai

magánvizsgára-, érettségire-, javító vizsgákra egész nyáron át készülhet a **dr. Kállay-fele szeminariumban** (Budapest, IX. Lónyay-utca 18 b. Telefon 125-38.) Eredményei köz-tudomásulag kiválóak.

x Kossuth-utca 6. számú ház Körös felőli oldalán 3 szoba, fürdő-szoba és mellékhelyiségekből álló modern emeleti lakás november 1-re kiadó. Értekezhetni a Polgári Takarékpénztár részvénytársaságnál.

x KIRÁLY üdítő vizet 10 üveg rendelésnél házhoz szállítunk üvegenként 7 fillérért. Demetrovits Jenő és Társa. — TELEFON 10-99.

SZÍNHÁZ

Heti műsor:

Péntek: Az asszonyfaló.

Szombat: Hoffmann meséi.

Vasárnap délután: Böregér, este: Hivatalnok urak, diszeloadás a magánhivatalnokok egyesületének országos kongresszusa alkalmából.

Hoffman meséi. A Hoffman meséi új betanulással már teljesen elkészült a társulat. Binder Károly tulajdonképpen most mutatkozik be először olyan szerepben, mely gyönyörű hanganyagának teljesen megfelel. Görög Olgának, a csodás hangu koloratur primadonnának a hármas női szerep jutott, melyben hangját a legfinomabb operai árnyalatokig érvényesítheti. Medgyaszai a legfrappánsabb énekes szerepet: Hoffmant fogja játszani. A kiváló tenoristának alkalma lesz énektudásával és hangjával brillírozni. A rendezés invenciója is meglepő lesz.

Keletindiai kézimunka és Perzsa-szőnyeg kiállítás!

Itt még nem létezett dolgok a ::

Rákóczi-ut 13. sz. alatt

(új Waiszlovits-féle palotában.) Nyitva e hó 12-étől reggel 8-tól este 7 óráig. A kiállítás csak e hó végéig tart **Belépődij nincs**

SPORT

A vasárnapi bajnoki mérkőzés.

Az őszi szezonra örvendetesen feljavult NAC csapata. A csapat képességeinek teljes érvényre jutása vasárnap d. u. lesz szemlélhető, amikor a NAC csapata a debreceni KASE csapatával mérkőzik, Keletmagyarország bajnokságáért. A debreceni csapat ugyanis ma határozott klassist képvisel s egyike a vidék legjobb csapatának. A bajnoki mérkőzésre, amely így a szezon legszenzációsabb eseményének ígérkezik, bizonyára tömött sorokban vonul ki Nagy-Várad fotball kedvelő közönsége, amely különben mindig szeretettel kísérte a méltán kedvelt csapatának a NAC-nak akcióját s bizonyára mellette lesz ezuttal is amikor legfontosabb mérkőzését készül megvívni. A bajnoki mérkőzés d. u. 3 órakor kezdődik.

EGYESÜLETEK

Gazdasági Bérlők Országos Egyesülete címen a magyar földbérlők országos szervezetét kívánják alkotni. Az egyesület előkészítő bizottsága e hó 13. és 14-ére hívta egybe az alakuló közgyűlést. Maga a közgyűlés 13-án délelőtt 10 órakor az Excelsior szálló (Rákóczi-ut 72.) külön termében tartatik meg. Aznap délután és másnap egy fővárosi gépgyárat, a mezőgazdasági muzeumot, a közvágóhidat és hűtőházat tekintik meg a közgyűlésen résztvevők. Ennek befejeztével még választmányi gyűlést tart a megalakult egyesület. A közgyűlés részletes programját megkeresésre bárkinek megküldi, valamint további felvilágosítást és utbaigazítást ad a Gazdasági Bérlők Lapja szerkesztősége Budapesten István-ut 40.

IGAZSÁG SZOIGÁLTATÁS

§ A milliós bérletper vége.

A Tiszántul részletesen foglalkozott annak idején a hatalmas birtokperrel, amely Szlávy József nagybirtokos és Grósz Ármin és testvére nagybérlők között folyt le. A két Grósz testvér Szlávy Józseftől mintegy 1600 hold területű birtokot vett bérbe. Az évi bérösszeg 22540 korona volt. A bérlők nem feleltek meg a bérleti feltételeknek, mire megindult ellenük a kímózdítási eljárás. Ez év augusztusában a nagyváradi királyi törvényszék felelbezési bírósága meg is hozta az ítéletet, amely a felperes keresetnek helyt adott és kötelezte a bérlőket a bérlet elhagyására. Az alperesek az ítéletet természetesen megfellebbezték és így került az ügy a legutolsó fórum, a Kuria elé. A kuria tegnap hozta meg megváltoztathatlan és megfellebbezhetetlen ítéletét a milliós birtokperben. A törvényszék ítéletét teljes egészében helyben hagyta és így a bérlet, amely a szerződés szerint még 11 évig tartott volna, a Kuria döntő szavával megszűnik és a bérlőknek azonnal át kell adniok

a hatalmas birtokot a tulajdonosnak. Szlávy József nagybirtokos, felperest a hatalmas és bonyolult több év óta tartó per egész folyamata alatt dr. Fráter Pál ügyvéd képviselte.

TÁVIRÁTOK

Van Rossum Rómában.

Róma, okt. 10.

Van Rossum bíboros, pápai legátus, aki a bécsi eucharisztikus kongresszuson a pápát képviselte ma ideérkezett és a magyar király sajátkezű levelét adta át a pápának.

Készül a monarchia!

Bécs, okt. 10.

(Saj. tud.) Nagyjelentőségű kijelentéseket tett ma délután a delegációban Lukács László miniszterelnök.

— Olyan állapotok vannak a Balkánon — mondotta, amelyek ölen óriási veszedelmek rejlenek. A monarchiának készen kell állnia minden eshetőségre! Ezért kellene a nagy hadügyi költségek. Már Bulgária is megüzente a háborút s nem lehet tudni, hogy mit hoz a holnap. Sem a külügy, sem a hadügyminiszter nem vállalnak felelősséget a fejleményekért abban az esetben, ha nem kapják meg kért és szükséges összegeket.

Négy hadtest mozgósítva?

Pétervár, okt. 10.

A Novoja Vrema értesülése szerint Ausztria-Magyarország 4 hadtestet mozgósított. Oroszország 1800 vasuti kocsit küldött a nyugati határra.

Kihallgatások a királynál.

Bécs, okt. 10.

A király ma reggel hét órakor a Schönbrunnból a Hofburgba hajtatott, ahol háromnegyed tízkor gróf Eszterházy Miklós ujonnan kinevezett főpohárnokmester esküjét fogadta. Az eskütételnél Lukács László miniszterelnök és gróf Bánffy György főasztalnok asszisztáltak. Az eskümintát Vértessy Géza miniszteri tanácsos olvasta fel.

Ezután általános kihallgatások következtek. Ő felsége előtt megjelentek gróf Eszterházy Miklós, gróf Bánffy György és Boda Dezső főkapitány; a legutóbbi azért, hogy megköszönje a királyi kitüntetést.

Mozgósít a monarchia.

Bécs, okt. 10.

(Saját tud.) Lukács László vésztjósló nyilatkozatot tett ma a delegátusok előtt. Azt mondotta, hogy ha érvényt akarunk szerezni szavunknak a Balkánon, akkor néhány nap múlva fegyverbe kell, hogy álljon az egész monarchia. Egyben kijelentette, hogy a helyzet óráról-órára súlyosabb lesz a monarchiára nézve.

151 milliót kér a hadsereg.

Bécs, okt. 10.

(Saját tudósítónktól.) Az új hadügyi hitel összege 151 millió korona, melyből 125 a hadseregé, 26 a tengerészeté.

Elsülyedt sajó.

Fiume, okt. 10.

A San Antonio vitorlás gőzös bórás időben indult el Neresinéből Velencébe az Adriatengeren. A hullámok ide-oda dobták a hajót, a rakomány félrebillent. Viz hatolt be, a hajóba, úgy hogy Piave mellett tizenöt tengeri mérföldnyire elsülyedt.

Békésmegye bizalma.

Gyula, okt. 10.

(Saj. tud.) A nagy függetlenségi Békésmegye ma közgyűlést tartott, melyen 93 szavazattal 81 ellenében bizalmat szavaztak a kormánynak.

Eimaradt az ideai katolikus nagygyűlés.

Budapest, okt. 10.

(Saj. tud.) Az Országos Katolikus Szövetség nagygyűlése rendező bizottsága ma ülést tartott, melyen sok világi és egyházi előkelőség kívánságára kimondották, hogy az idén nem tartják meg a katolikus nagygyűlést. Így a legközelebbi nagygyűlés a jövő évben lesz.

Agyonlőtt plebános.

Nyitra, okt. 10.

(Saj. tud.) Pócs Alajos kántortartó ma a templom előtt agyonlőtte Vida János esperes-plebánost. Az esperes plebános a napokban bottal megverte a kántor feleségét, ma pedig a kántort nem akarta beengedni a templomba. Ez volt a gyilkosság közvetlen oka. A kántor jelentkezett az ügyesszégben.

KÖZGAZDASÁG

Gabona üzlet.

Készaru: 5 fil. magasabb.

Mai árfolyamok.

Októberi buza	— — —	11.54
Áprilisi buza (1913.)	— — —	12.08
Októberi rozs	— — —	10.22
Áprilisi rozs (1913.)	— — —	10.44
Októberi zab	— — —	12.27
Áprilisi zab (1913.)	— — —	10.87
Szept. tengeri	— — —	7.74
Májusi tengeri (1913.)	— — —	8.16

Budapesti értéktőzsde.

Magyar Általános Hitelbank nagyváradi fiókjának távirati jelentése.

Magyar hitelrészvény	—	803.—
Osztrák hitelrészvény	—	613.—
Jelzálogbank	—	420.—
Leszámitoló és pénzváltó	—	505.—
Magyar bank	—	606.—
Közuti vasut	—	685.50
Városi villamos	—	377.—
Salgótarjáni kőszén	—	742.—
Rimamurányi	—	749.—

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Ha nincs megelégedve szabójával, mert drága vagy rossz szul szab vagy nem pontos, szóval bármi okból. Keresse fel **DARABONT GY. és TÁRSA** uriszabó céget Szilágyi Dezső-u. 6. (Sonnenfeld-palota) és meglepi őnt az ottani szolid, olcsó, kifogástalan kiszolgálás. Alkalmi és gyászruhák 24 óra alatt. Vidékről egy beküldött öltönyről ujjat készítenek. Valódi angol szövetek.

Helyi és vidéki telefon 980.

8 GRAND PRIX

Kőbányai Polgári Sörfőző R.-T.
N.-Váradi és biharmegyei főraktára
KOLLINER D. és FIA
CÉGNÉL PÁVEL-UTCA 26. SZ.
Telefon 75. Telefon 75.

Világos **Király** sörünket
valamint **szent István** védjegyű
duplamaláta
sörünket, melyet a leghirnevesebb
orvostanárok mint kiváló gyógy-
ítalt ajánlanak.

Használt, de teljesen jókarban levő
22 darab ökörszekér
egyenként is eladó.

Felvilágosítást nyújt a «Biharmegyei Gazdák Áru- és Hitelintézete Részvénytársaság» **Nagypiac-tér, Andrányi ház.**

Telefon 10-87. Telefon 10-87.

A legmodernebb bútorokat
készíti

Kovács Zsigmond

m ű a s z t a l o s

Szacsavay-u. 70. sz.

Géperőre berendezve.

Telefon vagy levelezőlap hívásra
azonnal megjelenek.

Terv és költségvetés díjtalan.

Hirdetések
felvétetnek a kiadóhivatalban.

Szalonna, prima,
pörkölt, nehéz áru leg-
jutányosabban kapható.
Mindennemű termények
vétele és eladása.

Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi Bank
és Központi Takarékpénztár Részv.-társ.
áruosztály.

Teleky-utca 3-ik szám, Telefon 172.

Kiadó üzlethelyiség

Rákóczi-u. 9.

Értekezhetni a nagyváradai tiszt-
viselők fogyasztási szövetkeze-
tésben.

Hirdetmény.

A városi tejközpont f. évi december 1-én kezdi meg a tejárusítást. A pasteurizált tejnek literenkénti ára pal cskoban házhoz szállítva **28 fillérben** áll pítatik meg Megrend-ések, melyek csak **e hó végéig fogadtatnak el**, akár a városi tejmesterhez (rendőrségi épület) akár pedig a 651. sz. telefonállomáshoz (városi jéggyár) intézendők.

Nagyvárad, 1912. október 8.

Városi tanács.

Új női kalap üzlet!

Tisztelettel értesitem az uri hölgy-
közönséget, hogy a mai kor igé-
nyeinek megfelelő

női kalap üzletet nyitottam

Nagy Sándor-utca 1. sz. alatt

Izsák Lidia mellett. Raktáron tartok eredeti **párisi és bécsi modelleket**, ugyszintén **alakítások modellek után a legnagyobb gonddal és jutányos áron készülnék.** A t. hölgyközönség b. parifogását kéri tisztelettel

Weisz Vilmosné.

Oltott mész

Bükkfa parkett, cementáru,
cserép, fedéllemez, gipsz, nád,
csatornázás, aszfaltozás stb.

Kondor Dezső

Nagyvárad, Nagypiac-tér 1. Telefon 969.

A Biharmegyei Gazdák Áru és Hitelintézete Rt.

Nagyvárad, Nagypiac-tér, Andrányi-ház.

Befizetett alaptőke: 1.000.000 korona

Elfogad takarékbetéteket, ha azok állandók 5°-os kamatoztatásra, továbbá folyószámlai betéteket is elfogad.

A betétkamatadót az intézet fizeti.

Folyószámla hitelt nyújt legkedvezőbb feltételek mellett.

Leszámitol váltókat a legelőnyösebb kamattal mellett gazdálkodók, kereskedők és iparosok részére és foglalozik mindennemű bankszerű beszedésekkel (incassó) olcsó díj mellett.

Előleget nyújt értékpapírokra, terményekre és árukra; kölcsönöket ad előnyös törlesztés mellett.

Jelzalog és törlesztéses kölcsönöket folyósit házakra és földbirtokokra.

Tisztelettel értesitem a nagyérdemű közönséget, hogy

Csengeri-utca 21-ik szám alatt

saját házamban, egy a mai kor-
nak mindenképen megfelelő

= épület és =

műbutor asztalos

műhelyt létesítettem.

Elfogadok: előszoba és konyha felszereléseket minden kivitelben, továbbá templom, iskola, gyógyszerár és kávéház berendezéseket kellő jártassággal. Rajzzal és költségvetésekkel úgy helyben, mint vidékre készséggel szolgállok. — Tömeges rendeléseket kérve vagyok kiváló tisztelettel

Gaál József

mű-asztalos, Nagyvárad.

TELEFON 11-52.

TELEFON 11-52.

FÉLIX-FÜRDŐ

nyári és téli gyógyhely. Európa leggazdagabb kénes hév víz forrása. Víz hőfoka 49° C. 17 millió liter víz mennyiség. Csuz, köszvény, ischiás, izzadmányok és női betegségek ellen. 1909-ben 9209 beteg hagyta el gyógyultan, javultan a páratlanul hatásos fürdő gyógyforrásait. Penzió rendszer október 1-től május hó 1-ig. Elsőrendű ellátás, reggeli, ebéd, vacsora, fűtés, szoba világítás, egyszeri fürdés a Ferencz-fürdőbe pocró-csozással hetenként 56 koronába kerül.

A Viktor szálló folyosója össze van kötve a fürdőkkel. A folyosókon lévő kályhák állandóan fűtve vannak. Bármilyen időben meghülés veszélye nélkül lehet a kurát eredménnyel használni.

Posta, távirta, interurbán telefon, állandó gyógyszerár a fürdő telepen. Prospektust küld az igazgatóság.

Nagyvárad város VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Értesítjük a t. közönséget, hogy a
Wolfram lámpák

ára olcsóbb lett, **Wolfram** és egyéb izzó-lámpák nagy raktára **legolcsóbb áron** a közönség rendelkezésére áll. Telefon rendelésre ráfizetés nélkül házhoz szállítjuk.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Elvállaljuk villamos világi-tási és erőátviteli berendezé-
sek felszerelését.

Csillárok,

lólámpák

állandóan nagy választékban kap-
hatók.

Villamos motorok

1/4 lóerőtől minden nagyságban.

Főszerselő telefonja 55. sz.

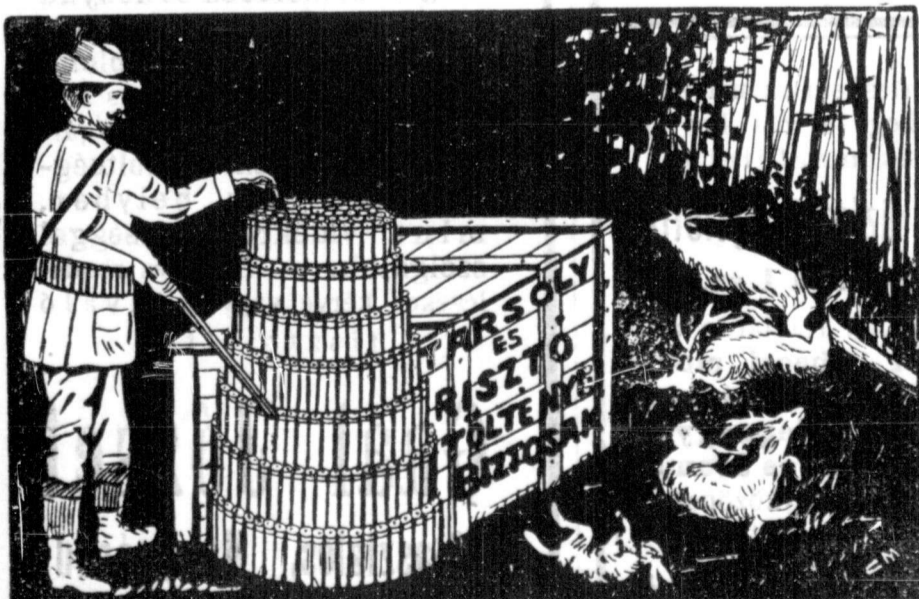
Sarkady és Szánthó TORONYÓRA GYÁRA

Nagyvárad, Damjanits-utca 30.

Ajánlja 1 hétben egy-
szer felhuzandó és 1
napban egyszer felhu-
zandó toronyóráit
„szegecs” és „szabad-
lengésű” járattal, réz
kerekekkel. Olcsó árak.
TÖBB ÉVI JÓTÁLLÁS.
Villanyerő
berendezés.

Arjegyzzak kívánatra.
Saját ház.

M. kir. lőpor-áruda Vadászfegyverek Revolverek Vadászati felszerelések

Eredeti Valtersdorfi töltények
TARSOLY és RISZTÓ

különlegességek vaskereskedésében

Nagyvárad, Rákóczi-ut.

Telefon 390.

Telefon 390.